

Sanherib & de illusie van onafhankelijkheid



aantekeningen bij Jesaja 10

27 oktober 2024
Benthuizen

achtergrond Jesaja 10:5-20

- speelt zich af in de tijd van koning Hizkia
- het tienstammenrijk van Israël was tien jaar eerder gevallen onder Assyrische heerschappij
2Kon.18:9,10
- nu dreigde ook (het tweestammenrijk van) Juda te vallen voor Sanherib, de koning van Assur
2Kon.18:13; 19:16; Jes.36:1



5 Wee Assur,
 die de roede van mijn toorn is
 en in welks hand mijn gramschap is als een stok.

*Assur is weliswaar een roede in
 Gods hand om mee te slaan, maar
 ook Assur zelf zal niet ontkomen*

וְעָמִי	הוּא בְיָדוֹ	וּמִטָּה	אֲפִי	שֵׁבֶט	אֲשׁוּר	הוּא
verontwaardiging-van-mij	in-hand-van-hen	en-roede	boosheid-van-mij	knuppel-van	Assur	wee !
mijn-gramschap	in-welks-hand	is	en-als-een-stok	van-mijn-toorn	die-is-de-roede	Assur wee

⁶ Tegen een huichelachtig volk zal Ik [die koning] zenden, en tegen de natie waarover Ik verbolgen ben, zal Ik hem ontbieden...

= het volk van Juda dat God slechts met de lippen dient (Jes.29:13)

עַבְרָתִי	עַם -	וְעַל	אֶשְׁלְחֵנּוּ	קִנְיָ	בְּגוֹי
razernij-van·mij	volk-van	en·op	ik-zend·hem	verontreinigde	in·natie
waarover-Ik-ben-verbolgen	de-natie	en-tegen	Ik-zal-zenden-(die-koning)	godvergeten	tegen-een-volk

אֶצְוֶנּוּ
ik-geef-instructie·hem
Ik-zal-ontbieden-hem

⁶ ... om buit te behalen en roof te plegen
en om het volk te vertrappen
als slijk der straten.

*beschrijft vooral wat recentelijk
met Israël was gebeurd*

כְּחֵמֶר	מְרָמָס	וְלִשְׂיִמּוֹ	בַּז	וְלִבֹּז	שָׁלַל	לְשָׁלַל
als-klei-van	vertreding	en-tot-plaatsen-van-hem	plundering	en-tot-plunderen-van	buit	tot-buit-maken-van
als-slijk	te-vertrappen	en-om-het-volk	roof	en-te-plegen	buit	om-te-behalen

7 Doch hij zelf bedoelt dit niet zo
en zijn hart beraamt het niet zo,
 want hij heeft in de zin te verdelgen
 en talloze volken uit te roeien.

de koning van Assur was zonder het zich te beseffen een instrument in GODS hand

וְהוּא	לֹא - כֵן יִדְמָה	וּלְבָבוֹ	לֹא - כֵן יַחְשֵׁב	כִּי	לְהַשְׁמִיד
en'hij	so niet en'hij-is-van-plan	en-hart-van-hem	zo niet hij-bedenkt	dat	totuitroeien-van
doch-zelf	zó niet hij-bedoelt-dit	en-zijn-hart	zó niet beraamt-het	want	te-verdelgen

בְּלִבּוֹ	וּלְהַכְרִית	גּוֹיִם	לֹא	מְעַט
in-hart-van-hem	entot-afsnijden-van	naties	niet	weinig
hij-heeft-in-de-zin	en-uit-te-roeien	volken	-loze	tal-

⁸ Want hij denkt:

Zijn mijn vorsten niet *tezamen* koningen?

vers 8 t/m 11 geeft een opsomming
van claims van de Assurs koning

מְלָכִים	יַחְדָּו	שָׂרֵי	הֲלֹא	יֹאמֵר	כִּי
koningen	tezamen	oversten-van·mij	?niet	!hij-zegt	dat
koningen	altegader	mijn-vorsten	niet-zijn	hij-denkt	want

9 Verging het Kalno niet als Karkemis,
Hamat als Arpad,
Samaria als Damascus?

enkele grote wapenfeiten
in de expansie van Assur

שְׁמֶרוֹן כְּדַמְשֶׁק אִם-לֹא חַמַּת כְּאַרְפַּד אִם-לֹא כַּלְנוֹ כְּכַרְכְּמִישׁ הֲלֹא
Samaria als-Damascus niet of Hamat als-Arpad niet of Kalno als-Karkemis ?niet
Samaria als-Damaskus - - Hamath als-Arpad - - Kalno als-Karchemis niet-het-verging

¹⁰ Zoals mijn hand
de koninkrijken der afgoden wist te vinden,
ofschoon hun gesneden beelden
die van Jeruzalem en Samaria overtroffen,

NBV: koninkrijken vol afgoden

וּפְסִילֵיהֶם	הָאֱלִיל	לְמַמְלַכַּת	יָדִי	כַּאֲשֶׁר מְצָאָהּ	כַּאֲשֶׁר
en-beeldsnijwerken-van-hen	de-nutteloze-afgod	tot-koninkrijken-van	hand-van-mij	zij-vindt	zoals
ofschoon-hun-gesneden-beelden	der-afgoden	de-koninkrijken	mijn-hand	wist-te-vinden	zoals

וּמִשְׁמָרוֹן	מִירוּשָׁלַם
en-vanaf-Samaria	vanaf-Jeruzalem
en-Samaria	overtroffen-die-van-Jeruzalem

10 Zoals mijn hand
de koninkrijken der afgoden wist te vinden,
ofschoon hun gesneden beelden
die van Jeruzalem en Samaria overtroffen,

Jeruzalem: hoofdstad Juda
Samaria: hoofdstad Israëel

וּפְסִילֵיהֶם	הָאֱלִיל	לְמַמְלָכֹת	יָדִי	כַּאֲשֶׁר מְצָאָהּ
en-beeldsnijwerken-van-hen	de-nutteloze-afgod	tot-koninkrijken-van	hand-van-mij	zij-vindt zoals
ofschoon-hun-gesneden-beelden	der-afgoden	de-koninkrijken	mijn-hand	wist-te-vinden zoals

וּמִשָּׁמְרוֹן	מִירוּשָׁלַם
en-vanaf-Samaria	vanaf-Jeruzalem
en-Samaria	overtroffen-die-van-Jeruzalem

¹¹ zou ik dan niet met Jeruzalem
en zijn beelden doen,
 zoals ik met Samaria
 en zijn afgoden gedaan heb?

m.a.w. geen god blijkt tegen mij bestand

לִירוּשָׁלַם	כֵּן אֶעֱשֶׂה	וְלֹא לִילִיָּהּ	לְשִׁמְרוֹן	כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי	הֲלֹא
totJeruzalem	lik-doe zo	entotnutteloze-afgoden-van'haar	totSamaria	ik-doe zoals	?niet
met-Jeruzalem	ik-zou-doen -	en-zijn-afgoden	met-Samaria	ik-heb-gedaan	zoals niet-dan

וְלִעֲצָבֶיהָ
 entotafgodsbeelden-van'haar
 en-zijn-beelden

¹² Doch het zal geschieden,
 wanneer de Heer zijn ganse werk
 op de berg Sion
 en in Jeruzalem voleindigd heeft...

*deze formulering overstijgt de historische
 situatie in de dagen van Hizkia en maakt het
 (ook!!) eindtijdelijk!*

*zie ook: Micha 5:3-6; de koning van het
 Noorden (?); Dan.11:36 e.v.*

צִיּוֹן	בְּהַר	מֵעֲשָׂהוּ	אֶת-כָּל	אֲדֹנָי	יִבְצֵעַ	כִּי	וְהָיָה
Sion	in·berg-van	daad-van-hem	gehele	» Heer-van·mij	!hij-voltooit	dat	en·hij-is
Sion	op-de-berg	zijn-werk	ganse	-	de-Here	heeft-voleindigd	wanneer doch-het-zal-geschieden

12 ... dat Ik de vrucht der hooghartigheid van de koning van Assur bezoeken zal en de trots van zijn hovaardige ogen,

GOD gaat ook afrekenen met Sanheribs aanspraak op onafhankelijkheid (nl. van GOD)

- 'bezoeken' (= richten)

-	וְעַל	- אַשּׁוּר	מֶלֶךְ	לְבַב	- גְּדֹל	עַל-פְּרִי	אֶפְקֹד
	en-op	Assur	koning-van	hart-van	onbeschaamdheid-van	vrucht-van	op lik-breng-gericht
	en	van-Assur	van-de-koning	-hartigheid	der-hoog-	de-vrucht	- dat-Ik-zal-bezoeken

	עֵינָיו	רום	תְּפָאֶרֶת
	ogen-van-hem	hoogheid-van	beroemen-van
	zijn-ogen	van-hovaardige	de-trots

¹³ omdat hij *gezegd* heeft:

Door de kracht van **mijn hand** heb ik het gedaan
 en door **mijn wijsheid**,
 want **ik ben verstandig**...

vergl. de (goddeloze!) leer van de 'vrije wil'

- God heeft alles in zijn hand, behalve mijn wil om God te dienen

כִּי	וּבְחָכְמָתִי	עָשִׂיתִי	יָדִי	בְּכַחַת	אָמַר	כִּי
dat	en-in-wijsheid-van-mij	ik-doe	hand-van-mij	in-energie-van	hij-zegt	dat
want	en-door-mijn-wijsheid	ik-heb-gedaan-het	van-mijn-hand	door-de-kracht	hij-heeft-gedacht	omdat

נְבִנְוֹתִי

ik-ben-verstandig

ik-ben-verstandig

13 ... daarom wis ik de grenzen der volken uit,
plunder hun voorraden
en stoot als een stier de inwoners neer.

bewijs van macht:

1. verlegt grenzen
2. plundert reserves
3. stoot inwoners neer

וְאָסִיר	גְּבוּלֹתַי	עַמִּים	וְעֵתִילֹתֵיהֶם	שׁוֹשְׁתִי	וְאֹרִיד
en ^l -ik-neem-weg	grenzen-van	volken	en-materialen-van-hen	ik-berooft	en ^l -ik-breng-neerwaarts
daarom-ik-wis-uit	de-grenzen	der-volken	hun-voorraden	plunder	en-stoot-neer

כַּאֲבִיר	יוֹשְׁבֵיהֶם
als ^{de} -stoere	zittenden
als-een-stier	de-inwoners

14 Ja, mijn hand greep
naar het vermogen der volken
als naar een vogelnest...

de schatkamers en rijkdommen

הַעַמִּים	לְחִיל	יָדִי	כְּקֶדֶן	וַתִּמְצָא
devolken	totvermogen-van	hand-van-mij	als ^{het} -nest	en ¹ -zij-vindt
der-volken	naar-het-vermogen	mijn-hand	als-naar-een-vogelnest	ja-greep

14 ... en zoals men verlaten eieren opraapt,
raapte ik de ganse aarde weg,
en er was niet een die een vleugel verroerde,
de snavel opendeed of piepte.

zó verschrikt, timide en bang

וְכַאֲסֹף	בִּיְצִים עֲזֹבוֹת	כָּל - הָאָרֶץ	אֲנִי אֶסְפְּתִי	וְלֹא	הָיָה
en-zoals-men-opraapt	verlaten eieren	geheel de-aarde	ik verzamel	en-niet	er-was
en-zoals-men-opraapt	verlaten eieren	ganse	ik de-aarde	raapte-weg	en-niet

וְנִדְדָה	כָּנָף	וּפְצָה	פֶּה	וּמְצַפְצֵף
fladderende	vleugel	en-wijd-open-doende	mond	entjilpende
één-die-verroerde	een-vleugel	opendeed	de-snavel	of-piepte

15 Zal een bijl zich beroemen
 tegen hem die ermee hakt?
 Zal een zaag pochen tegen hem die ze hanteert?

*hier eindigen de woorden van de koning
 van Assur en begint de profeet te spreken*

-	עַל	הַמַּשְׂוֹר	אִם-יִתְגַּדֵּל	בּוֹ	הַחֹצֵב	עַל	הַגֵּרְזֵן	הִיִּתְפָּאֵר
	over	de-strijdknots	!hij-maakt-groot-zichzelf	of in-hem	de-houwende	over	de-bijl	?!hij-beroemt-zichzelf
	tegen	een-zaag	zal-pochen	- ermee	hem-die-hakt	tegen	een-bijl	zal-zich-beroemen

מְנִיפּוֹ

zwaaiende-van-hem

hem-die-hanteert-ze

¹⁵ Zal een bijl zich beroemen
tegen hem die ermee hakt?

Zal een zaag pochen tegen hem die ze hanteert?

vergl. Rom. 9:20

"Zal het geboetseerde soms
tot zijn boetseerder zeggen:
Waarom hebt gij mij zo gemaakt?"

-	עַל	הַמַּשְׂוֹר	אִם-יִתְגַּדֵּל	בּוֹ	הַחֹצֵב	עַל	הַבַּיִל	הִיִּתְפָּאֵר
	over	de-strijdknols	¹ hij-maakt-groot-zichzelf	of in-hem	de-houwende	over	de-bijl	¹ hij-beroemt-zichzelf
	tegen	een-zaag	zal-pochen	- ermee	hem-die-hakt	tegen	een-bijl	zal-zich-beroemen

מְנִיפּוֹ

zwaaiende-van-hem

hem-die-hanteert-ze

¹⁵ ... Alsof een stok zwaait wie hem opneemt;
alsof een staf opneemt hem die geen hout is!

= een stok of staf kan van
zichzelf niet zwaaien
Hand.17:25 >

עץ-	לא	מטה	פְּהָרִים	וְאֶת-מְרִימֵיו	שָׁבֵט	פְּהַנִּיף
hout	niet	roede	als-opheffen-van	opheffenden-van-hem	en» knuppel	als-zwaaiende-van
hout	hem-die-is-geen	een-staf	alsof-opneemt	wie-opneemt-hem	- een-stok	alsof-zwaait

Handelingen 17 (NBG⁺)

²⁵ (=de GOD) laat Zich ook niet door mensenhanden dienen, **alsof Hij nog iets nodig had, daar Hij zelf aan allen leven en adem en ALLES geeft.**

(...)

²⁸ Want **in Hem** leven wij, **bewegen** wij ons en zijn wij...

¹⁶ Daarom zal de Heer,
JAHWEH der legermachten,
 een tering zenden in zijn welgedaanheid,
 en onder zijn heerlijkheid
 zal een brand branden
 als de brand van een vuur.

zie (o.a.) Jesaja 37 >

וְתַחַת	רִזּוֹן	בְּמִשְׁמַנָּיו	צְבָאוֹת	יְהוָה	הָאֱלֹהִים	יִשְׁלַח	לְכוֹן
en-in-plaats-van	schraalheid	in-welgedanen-van-hem	legermachten	Jahwe-van	de-Heer	¹ hij-zendt	daarom
en-onder	een-tering	in-zijn-welgedaanheid	der-heerscharen	de-HERE	de-Here	zal-zenden	daarom

אֵשׁ	כִּיְקוֹד	יִקַּד	יִקַּד	כְּבוֹדוֹ
vuur	als-gloeien-van	gloeien	¹ hij-gloeit	heerlijkheid-van-hem
van-een-vuur	als-de-brand	een-brand	zal-branden	zijn-heerlijkheid

Jesaja 37 (NBG⁺)

³⁵ En Ik zal deze stad beschutten om haar te verlossen **om Mijnentwil** en ter wille van mijn knecht David.

³⁶ Toen ging de Engel *van JAHWEH* uit en sloeg in het leger van Assur **honderdvijfentachtigduizend man.** Toen men vroeg in de morgen opstond, zie, zij **allen waren lijken.**

Jesaja 37 (NBG⁺)

³⁷ Dus brak Sanherib, de koning van Assur, op en aanvaardde de terugtocht; en hij bleef te Nineve.

³⁸ Eens, toen hij zich neerboog in de tempel van zijn god Nisrok, doodden zijn zonen, Adrammelek en Sareser, hem met het zwaard; doch zij ontkwamen...